

Irodalom

1. MOSON Péter – PÁLVÖLGYI Mihály: A mérnökképzés új útjai Franciaországban. Budapest-Szombathely, 1993. 25 p. (kézirat)
2. A Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalomban már 1983-ban is jelentek meg ismertetések a Pompidou Központ könyvtáráról: a 83/319. tétel a használóképzéssel, a 83/639. tétel a nyelvi laborral foglalkozik, majd pl. a 90/0830 tétel az információhasználattal. Általánosabb ismertetést tartalmaz: Bemutatjuk a Pompidou Központot. In: Hol-mi? 1985. 28-31.p.
3. TÓSZEGI Zsuzsanna: Lehet-e egy könyvtárak ars poética? A párizsi Bibliothèque Public d'Information a Pompidou Központban. In: Könyvtáros, 1990. p.289-296.
4. VÁRKONYI Tibor: Szajna parti jegyzetlapok. Elnyűtt Pompidou. In: Magyar Nemzet, 1991. szept. 28. (Utánközlés: OSZK híradó, 1991. 9-10. sz. p.32-33.
5. A Minitel szolgáltatásról részletesebben ld.: Marchand, M.: Telematics in France: Panorama and prospects. In: Online review, vol.12. no.2. 1988. p.109-117. Ismert. Roboz Péter: A telematika Franciaországban. In: Tudományos és műszaki tájékoztatás, 37.évf. 1990. 3-4.sz. p.157-159.
6. BISBROUCK, M.F.: La Médiathèque de la Cité des Sciences et de l'Industrie. In: Bulletin des bibliothèques de France, vol. 35. 1990. no.2. p.136-138.
7. MULLER, Joelle: Les Didacthèques de la Villette. Informations Libre Service et Centres de Ressources Multimédias. FIT. no. special, April, 1992. ADITE
8. COUNTENCEAU, Marie-Jo: Le Musée d'Orsay crée un Atelier Multimédia. In: Le magazine des nouvelles technologies de l'information, 25. Mai 1993. p.6-7.
9. Les ateliers pédagogiques personnalisés (APP). In: Actualité de la formation permanente, no.99. Marc-April 1989. p.30-84.
10. ANDRIEU, Raymond – BRETON, Jean-Marc: Les nouvelles technologies de formation à la SNCF. In: Rail International, Décembre 1992. p.13-19.
11. Caen Bibliothèque Municipale. Guide de lecteur. Une réalisation de Service Communication et de la Bibliothèque Municipale. Caen, 1992. 30 p.
12. VITIELLO, Giuseppe: A francia könyvtári rendszer. In: Könyvtári figyelő. 3(39.) évf. 1993. 2.sz. p.254-255.
13. DÉSCHAMPS, Christine: Cooperation and networking between French libraries. In: Libri,vol.41. 1991. no.4. p.267-271.
14. Répertoire national des centres de ressources multimédias. Ed. Observatoire des Ressources Audiovisuelles pour l'Education Permanente, Didacthèque de la Cité des Sciences et de l'Industrie, Multiface, et Association de Promotion des Centres de Ressources. Paris, 1993.
15. MULLER, Joelle: Les logithèques. Paris, Editions du Cercle de la Librairie Collection Bibliothèques, 1993. 160 p.

Mezőgazdasági információs rendszer Hollandiában

Billédi Ferencé

Remélem, nem tűnik túlzó elfogultságnak, ha azt mondom, hogy jelenleg hazánkban – de a világ majd mindegyik országában – a mezőgazdaság információellátása rendkívül fontos feladat, nemcsak a szakterület, hanem a nemzetgazda-

A szerző 1993 őszén az MKE Mezőgazdasági Könyvtárosok Szekciója tagjaival együtt hollandiai tanulmányúton járt. Beszámolója felkeltheti azoknak a szakembereknek a figyelmét is, akik közvetlenül nem foglalkoznak mezőgazdasági információval.

ság szempontjából is. Magyarországon, tekintettel azokra a gyökeres változásokra, amelyek a mezőgazdaságban is végbementek és most is zajlanak, különösen fontos ez a kérdés.

Napjainkban a mezőgazdasági szaktájékoztatást – hasonlóan a többi szakterülethez – az elektronizáció, a nemzetközi adatbázisok intenzív használata, a korszerű információhordozók, (CD-ROM, multimedia stb.) kiterjedt alkalmazása jellemzi. Az információs szolgáltatások előállításában és a felhasználóhoz való eljuttatásban nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt a szervezett és többszintű kooperáció vált uralkodóvá.

A holland mezőgazdaság információellátásának rendszere jól példázza mindezeket a főbb jellemzőket.

Hollandiában a mezőgazdaság intenzív fejlődését több tényező segítette elő, illetve kényserítette ki, pl. a magas népsűrűség, a magas földárak, a fejlett technológiai módszerek alkalmazásának lehetősége stb. A földterület közel 70%-át művelik meg, ebből 59% legelő, 35% szántóföld és 6% kertészeti művelésű terület.

Hollandia a második világháborút követő években gyors gazdasági növekedést ért el, és mezőgazdaságában is nagyarányú fejlődés ment végbe. A gazdálkodó egységek területének növekedése ellenére, az ésszerűsítések azt eredményezték, hogy a mezőgazdaságban dolgozók száma több mint a felére csökkent a háború előttihez viszonyítva, azaz a dolgozó népességhez viszonyított arányuk mindössze 6%-a lett.

A holland mezőgazdaság eredményei jelentős mértékben köszönhetők a mezőgazdasági szakemberek, gazdálkodók, állattenyésztők, kertészek szaktudásának. E szakemberek folyamatosan bővítik és naprakészen tartják ismereteiket. Mind az alapképzés (az alapszinttől a felsőfokig), mind a továbbképzés által kínált különféle lehetőségek azt a célt szolgálják, hogy a mezőgazdasági szakismerethez mindenki hozzájusson, akinek szüksége van rá. Ezt támogatja a mezőgazdasági intézményi háttér: a mezőgazdasági egyetemek, a mezőgazdasági kutatószolgálat és a mezőgazdasági szaktanácsadó szolgálat.

A holland mezőgazdaság, kertészet és élelmiszeripar eredményei hazánkban is ismertek. Ha azt mondjuk, hogy tulipán, vagy eidami sajt, Hollandiára asszociálunk.

Hollandia virágtermesztése is közismert: nem véletlenül érdemelte ki „a világ virágkertészete” elnevezést. A virágok, virághagymák, virágmagok export-bevétele évente 4 milliárd Hfl (ez kb. 20 milliárd Ft.) A virágexport szinte tökéletes szervezethez igényel. A virágpiacok, illetve a két nagy virágárverési hely, közvetlenül az amszterdami repülőtér mellett van, ami megkönnyíti a frissen vágott virágok gyors légi szállítását.

Ismeretes, hogy a hollandok a tengertől hódítottak vissza területeket mezőgazdasági művelés céljára, olyan módon, hogy feltöltötték a tengert, és mezőgazdasági és rekreációs területeket alakítottak ki belőle. Hozzávetőlegesen 225 000 hektár került vissza a tengerből, ezek az ún. polderok. A mezőgazdasági termelés ezeken a területeken is intenzív, olyannyira, hogy a művelés hatékonysága miatt szokás Nyugat-Európa éléskamrájának is nevezni.

Nem igényel különleges bizonyítást, hogy az intenzív mezőgazdasági-kertészeti és erdészeti kultúra csak úgy lehet folyamatosan eredményes, ha állandó és naprakész információk jutnak el a szakemberekhez, dolgozzanak bár az oktatásban, kutatásban vagy a közvetlen termelésben.

Az információk sokféleségére van szükségük a szakembereknek, (pl. meteorológiai előrejelzések, piaci információk az árakról, a keresletről, szállítási ajánlatok, technológiai információk, új kutatási eredmények stb.). Az információk teljességének és maximális hozzáférhetőségének biztosítására szerteágazó és sok ponton illeszkedő információs rendszer működik.

A tudományos információk közvetítése a holland könyvtárak, információs-dokumentációs intézetek feladata. Tevékenységüket összehangoltan végzik a Mezőgazdasági Információs Hálózat (MIH) keretében. Jelentős szerepe van a wageningeni Agrártudományi Egyetemen és a Mezőgazdasági Minisztérium kutatási részlegének is.

A MIH tevékenység koordinációs központja a wageningeni Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtára és a Mezőgazdasági Dokumentációs Központ (PUDOC). Mindkét intézmény székhelye Wageningenben van. A Központi könyvtár az egyetem szervezetébe tartozik, a PUDOC pedig a minisztériumnak van alárendelve. Az első lépés az egyesítés felé az volt, hogy közös főigazgató került a két intézmény élére.

A Központi Könyvtár.

A Központi Könyvtárnak kettős funkciója van. Elsősorban egyetemi könyvtári feladatokat lát el, de kezdettől fogva szolgálja a holland mezőgazdasági kutatás szakirodalmi ellátását is. Hollandiában eredetileg a mezőgazdasági kutatás és oktatás egy szervezetben működött, az évek során azonban két külön intézményrendszerre szerveződött. A Központi Könyvtár megtartotta ellátó szerepét mindkét intézményrendszer számára. Alapításakor, 1873-ban mezőgazdasági főiskolai könyvtárként működött, napjainkra országos mezőgazdasági könyvtárrá fejlődött. Ma már hálózati központi feladatokat is ellát. A központi könyvtár – közel egymillió kötet egyedi dokumentum, valamint kb. 20 000 kurrens periodika állománnyal – egyike a világ legnagyobb mezőgazdasági könyv-

tárainak. Az állománygyarapítás elsősorban az agrártudományt helyezi előtérbe, de a társ- és kapcsolódó tudományterületek szakirodalmából is folyik szerzeményezés (pl. a táplálkozástudomány, kémia, környezetvédelem stb.)

A Könyvtár egyben letéti könyvtára a Food and Agricultural Organizations of United Nations (FAO) kiadványainak is. A különgyűjtemények között kiemelkedik a régi könyvek gyűjteménye, valamint a térkép és a kerttervezési művek gyűjteménye.

A könyvtár mindenki számára hozzáférhető, és többféle módja van annak, hogy a bibliográfiai információkat a felhasználók megkapják. A központi katalógus – a Central Agricultural Catalogue (CAC) – kb. 600 000 címet tartalmaz és mikrofishen is rendelkezésre áll.

A felhasználók a DATANET vagy a SIRFNET hálózaton keresztül kereshetnek ebben az adatbázisban.

Azokat a publikációkat, amelyeknek bibliográfiai adatait az adatbázis tartalmazza, a hálózat valamelyik könyvtárában (esetleg többben is) meg lehet eredetiben találni, tehát az eredeti dokumentum könyvtárközi kölcsönzés vagy másolat-szolgáltatás formájában hozzáférhető. A kölcsönzés díjtalan, a másolatszolgáltatás térítéses (nem olcsó!).

A Központi Könyvtár és hálózata integrált számítógépes rendszerrel működik. A rendszer része a holland könyvtári információs rendszerek, ilyenformán a mezőgazdasági adatbázis az egész országban lekérdezhető. Természetesen nyomtatott formátumban közreadott bibliográfiai, katalógusok is rendelkezésre állnak a Központi Könyvtárban.

Online információkeresést külföldi adatbázisokból rendszerint új kutatások megkezdésekor, vagy olyan esetekben végeznek, amikor sürgős szükség van a teljes információs anyagra.

Az információs adatbázisok CD-ROM-on vagy lemezen is rendelkezésre állnak a könyvtárban. A közeljövőben már teljes lesz a hozzáférési kiépítettség, úgyszólván valamennyi kutató asztaláról saját személyi számítógéppel hozzáférhető lesz a CAC.

A hálózati együttműködés szervezője a PUDOC állománygyarapító osztálya. Itt végzik a hálózat számára az SDI-szolgáltatást is, melyet a megrendelő kívánsága szerint vagy papírhordozón, vagy géppel olvasható formátumban adnak át.

A Cardbox Plus szolgáltatás.

A Cardbox-Plus a személyes információs adatbázis létrehozásának eszköze. A szoftver kompatibilis a hálózat szoftverjével. A használók számára tanfolyamokat szerveznek, ahol elsajátíthatók a szükséges tudnivalók az adatbázis építésével és kezelésével kapcsolatban.

Bibliográfiai információkat az AGRALIN Agricultural Literature Information System in the Netherlands nevű információs rendszer igénybevételel a hálózat bármely pontján lehet kérni. Az AGRALIN olyan számítógépes központi katalógus, amely referátumokat is tartalmaz, tehát a bibliográfiai információknál több információt nyújt. Azoknak a holland dokumentumoknak adatait táplálják be az adatbázisba, amelyek a nemzetközi információs rendszerekbe nem kerülnek be. A PUDOC gyűjti össze ezeket az információkat, és betáplálja az adatbázisba. Az adatokról tájékoztató bulletinteket állítanak elő.

A mezőgazdasági könyvtárak hálózati együttműködése

1978-ban megegyezés született az Agrártudományi Egyetem és 17 mezőgazdasági kutatóintézet között, hogy a tudományos, szakinformációk gyűjtésében, feldolgozásában és továbbításában együttműködnek. A kezdetben csak ezekre az intézményekre vonatkozó együttműködés később az egész országra kiterjedő hálózattá nőtte ki magát. Részt vesznek különböző szinteken más intézmények, könyvtárak is. A szolgáltatásokhoz az ország szinte valamennyi könyvtárán keresztül – beleértve a közművelődési könyvtárakat is – hozzáférhetnek a felhasználók. A koordináció a Központi Könyvtár feladata.

A mezőgazdasági információellátást a PUDOC végzi. Alapelvük a technikai színvonal folyamatos fejlesztése és felhasználóbarát szolgáltatások kialakítása. Nagy fejlődést jelentett a hálózaton belül az AGRALIN rendszer kiépítése és működtetése. Ilyenformán a holland mezőgazdaság hatékony és jól működő információs rendszere támaszkodhat.

Az AGRALIN Rendszer

A rendszert 1978-ban kezdték szervezni, azal a céllal, hogy a mezőgazdasági könyvtárak és dokumentációs központok dokumentumállományának adatait számítógépes adattárban dolgozzák fel és automatizált hálózatban tegyék hozzáférhetővé a többi könyvtár számára.

A rendszer saját fejlesztésű szoftverrel dolgozik, amelyet a MINISIS-ből fejlesztettek ki. A MINISIS az International Development Research Centre Ottawa szoftverje.

Az AGRALIN 1980-ban kezdett működni. Rendelésnyilvántartási moduljában a mezőgazdasági könyvtárhálózat könyv- és folyóiratrendeléseit tartalmazó adatbázis található, így az AGRALIN használói időben értesülnek a rendelésekről, és mind saját rendeléseiknél, mind az információs szolgáltatásoknál figyelembe tudják venni. A rendelési folyamat, reklamálás, pénzügyi műveletek automatikusan zajlanak.

Az adattárban a bibliográfiai adatok mellett a lelőhelyadatok is szerepelnek, tehát az adattár központi katalógusként is használható.

A dokumentumokról analitikus adatokat is betáplálnak az adattárba, amelyeket egyrészt visszakereső szolgáltatások céljára, másrészt kiadványok előállítására használnak fel. Az adattár adataihoz a hozzáférés online módon, mikrofilmen, (a bibliográfiai adatok mellett referátumokat is tartalmaz), nyomtatott formátumban lehetséges.

Az integrált rendszer részét képezi a kölcsönzési adminisztráció, kiadás, visszavétel, előjegyzés, felszólítás, valamint a kurrens időszaki kiadványok érkeztetése és kezelése.

A rendszerben más rendszerektől mágneszalagon átvett adattárakat is felhasználnak, többek között SDI szolgáltatások céljára.

Az AGRALIN jelenleg 670 000 dokumentum adatait tartalmazza. 250 terminálon, illetve PC-n keresztül csatlakoznak a felhasználók.

A mezőgazdasági szaktájékoztató rendszerének fontos tagjai a kutatóintézetek, az egyetemi tanszékek és a laboratóriumok. A jelenleg működő 173 intézmény tevékenységi körébe az információs szolgáltatás is beletartozik. A kutató és oktató munka információs ellátásán kívül jelentős a gyakorlati szakemberek számára nyújtott tájékoztató is. Van olyan intézet, amely a fejlődő országok mezőgazdaságát látja el tudományos és technológiai információkkal a mezőgazdaság területén.

Összességében elmondható, hogy a holland mezőgazdaság információellátási rendszere imponálóan szervezett, amelyben a mezőgazdasági kormányzat nemcsak a tervezés, irányítás terén vállal vezető szerepet, hanem az anyagi feltételek megteremtésében is. A mezőgazdasági szaktájékoztató ugyanis magas állami támogatásban részesül. Nagy hangsúlyt helyeznek az információs rendszer nemzetközi fejlesztésére is. A fejlesztési programok szerves részét képezik a mezőgazdasági szaktájékoztatósnak, s ez különösen figyelemre méltó.